

ONTOLOGIAE PARS TERTIA.
DE ENTIIUM PERFECTIONIBUS.

CAPUT VI.

134. Prologus. Postquam actum est tum de ente transcendentali atque proprietatibus ejus, tum de decem praedicamentis in quae dividitur ens, reliquum est ut de ceteris summis perfectionibus, quae enti convenire possunt, pauca addantur. Aliae autem perfectiones conveniunt enti absolute et in se inspecto, aliae autem enti relative inspecto seu uti ens unum se habet ad alia entia. — Perfectiones vero absolutae enti conveniunt vel ratione essentiae, vel ratione existentiae. Nonnulla ex his dicta sunt agendo de characteribus essentiae et de proprietatibus entis. — Dicendum superest: a) de finitate et infinitate; b) de necessitate et de contingentia; c) de ordine; d) de pulchritudine.

ARTICULUS I.

DE FINITO ET DE INFINITO.

§ 1. Notiones. — Quaestiones.

135. Finitum. A. DEFINITIO. *Finitum*, vi vocis, est id quod habet extremum, finem, limitem. — Limes est id ultra quod possibilis est ulterior perfectio. Unde finitum est *id quod habet perfectionem ultra quam haberi potest alia perfectio*.

B. SUBJECTUM. Triplex datur finitum: a) *multitudo*; b) *extensio* seu *magnitudo*, c) generatim quaevis *perfectio*.

136. Infinitum. A. DEFINITIO. Infinitum, vi vocis, est id quod extremum, finem, limitem non habet.

B. DIVISIO 1^a. Datur infinitum *relativum* seu *secundum quid* et infinitum *absolutum* seu *simpliciter*.

1. Prius est infinitum *in aliqua linea* seu ordine perfectionis. Triplex potissimum concipi potest linea: multitudinis scilicet, extensionis, et perfectionis simplicis.

Aliquid potest esse infinitum in linea multitudinis, aut extensionis (ad quam reducitur duratio): α) eo quod *initio et fine caret*: dicitur multitudo, extensio, duratio *simpliciter infinita*; β) eo quod vel *initium non habet*, licet habeat finem: dicitur infinitum *a parte ante*; vel *initium habet, sed finem non habet*: dicitur infinitum *a parte post*: est *infinita secundum quid*.

2. Posterius est infinitum *in omni linea* perfectionis simplicis, seu ejus perfectio eminenter aequivalet omnibus perfectionibus quae sunt vel esse possunt sine fine, adeo ut nullo limite afficiatur. Vocatur etiam *perfectissimum simpliciter*.

DIVISIO 2^a. Infinitum secundum quid dividitur in infinitum actu seu *categorematicum*, et in infinitum *potentia* seu *syncategorematicum*, seu etiam *indefinitum*: a) Prius illud est quod actu possidet perfectionem limite non affectam, sive partes sine fine actu determinatas. Uti patet, tale infinitum crescere jam non potest. — b) Posterius illud est quod est *finitum* secundum perfectionem vel secundum partes quas *actu* habet, sed quod semper aliis gradibus perfectionis vel aliis partibus *sine fine augeri potest*. — Exemplo sint tum duratio animae immortalis semper actu finita, potentia infinita, tum partes continui.

Quaestiones. Quaeritur 1. Quomodo concipiatur finitum et infinitum.

2. Utrum possibile sit infinitum categorematicum relativum seu secundum quid, nimirum α) *multitudo* infinita categorematica; β) *extensio* infinita categorematica — De *perfectione simplici* infinita, puta sapientia, agetur in Theologia naturali.

§ 2. De conceptu finiti et de conceptu infiniti.

Res finita potest sumi: a) *materialiter*, h. e. considerari potest res quae est finita, non attendendo formalitatem finiti; si sic inspicitur, ejus conceptus non requirit conceptum infiniti; constat enim finitum sua entitate, quae concipitur independentem a quavis alia; b) *formaliter* et *reduplicative*, seu uti est finitum: sic inspicitur.

Non agitur de *perfecta* notione finiti ut sic, quae habetur comparatione cum infinito, sed de *quavis* cognitione.

137. Sententiae. I^a SENT. est Cartesianorum et Ontologorum, qui contendunt a) infinitum non concipi dum concipitur ens finitum et adjicitur negatio, sed conceptum infiniti esse *totum positivum*; b) finiti vero conceptum obtineri dum concipitur infinitum et adjicitur negatio. Ex hoc inferunt Cartesiani innatam esse ideam infiniti; Ontologistae eam acquiri intuitu Dei.

II^a SENT. est Scholasticorum, juxta quos a) notio finiti ut sic non praerequirit notionem infiniti; seu necessario *finitum non concipitur concipiendo infinitum* et negando infinitatem; b) *infinitum concipitur negando finitatem* seu concipiendo perfectionem aliquam (vel multitudinem) et explicite adjiciendo negationem ullius limitis qui afficeret ens conceptum; c) itaque conceptus infiniti est *partim negativus*, imo ratione negationis est distinctivus infiniti.

Praeterea habetur sententia Lockii asserentis conceptum infiniti dari per continuam additionem finiti ad finitum.

Thesis 21. Finitum concipi potest quin concipiatur infinitum. Contra infinitum formaliter sumptum concipitur negando finitatem.

138. I^a PARS. PROB. Finitum est ens limite affectum. Atqui ens limite affectum concipi potest, quin concipiatur infinitum cui adjiciatur negatio. Ergo finitum concipi potest quin..., etc.

Prob. Min. Ut concipiatur ens limite affectum, sufficit ut in duobus entibus deprehensi fuerint duo gradus inaequales alicujus perfectionis; comparatione enim instituta, judicat intellectus alterum ens gaudere perfectione minore seu affici limite; ex his assurgit ad conceptum universalem entis limite affecti sive finiti ut sic. Ergo ens limite affectum concipi potest, quin concipiatur infinitum.

139. II^a PARS. *Infinitum formaliter sumptum concipitur negando finitatem*, h. e. concipiendo perfectionem aliquam et explicite adjiciendo negationem limitis.

PROB. Conceptus infiniti formaliter sumpti (v. g. perfectionis alicujus infinitae, ut sapientiae) talis esse debet ut ejus ratio objectiva nulli enti finito conveniat. Atqui ut ratio concepta de

nullo ente finito praedicari possit, requiritur ut explicite negetur finitas, h. e. ut notae positive conceptae adjiciatur negatio limitis. Ergo conceptus infiniti formaliter sumpti non habetur nisi explicite negando finitatem, seu perfectioni conceptae adjiciendo negationem limitis.

Prob. Min. Si in conceptu perfectionis non explicite negatur finitas seu limes, vel in conceptu explicite ponitur limes et finitas; vel explicite nec ponitur, nec excluditur. Atqui in neutro casu habetur ratio quae non [possit praedicari de ente finito. Ergo.

Patet minor quia, si conceptus ponit limites, ejus ratio objectiva praedicatur de solis entibus finitis; si conceptus neque includit neque excludit limites, ejus ratio objectiva praedicari potest tum de ente finito, tum de infinito. Sic ratio sapientiae, justitiae, bonitatis, intellectus, substantiae, entis, praedicabilis est de ente finito et de infinito.

140. Coroll. 1. Conceptus rei finitae reduplicative sumptae est partim positivus, partim negativus; concipitur enim entitas positiva, et negatur ulterior perfectio.

Coroll. 2. Infinitum *a parte rei* est *maxime positivum*; est enim entitas seu perfectio nullo limite affecta; *conceptus* vero infiniti est partim positivus, *partim negativus*; concipitur enim perfectio et negatur aliquid deesse.

Coroll. 3. Deus, qui est primum principium in ordine ontologico, non est primum principium in ordine logico.

141. Scholion. *Notio infiniti non habetur per continuam additionem finiti ad finitum.*

PROB. Infinitum est illud quod limitibus essentialiter caret. Atqui ex additione finiti ad finitum non potest haberi id quod limitibus essentialiter caret. Patet quia sic tantum ulterius ponitur limes, inducitur major entitas finita, minor limitatio.

§ 3. De multitudine et magnitudine infinita.

142. Notiones. 1. *Multitudo* seu pluralitas habetur ubi habentur plura individua inter se divisa.

2. *Numerus* est multitudo numerata seu mensurata per

unum; habetur ubi plura individua *sub una collectione* comprehenduntur. — Dicitur formaliter et fundamentaliter : a) Numerus dicitur *formalis*, si multitudo reapse est mensurata per unum; b) dicitur *fundamentalis* prout est mensurabilis.

3. Multitudo generice sumpta est alia *permanens*, cujus nimirum individua simul existunt; alia *successiva*, cujus individua successive existunt. De utraque quaestio est.

Quae multitudo neque mensurata est neque mensurabilis est, non est numerus.

Quaestiones. Quaeritur utrum dari possit a) *numerus categorematicus infinitus*, sive permanens, sive successivus; b) *multitudo categorematicus infinita*, quae tamen non sit numerus, seu quae *non sit mensurabilis*, seu cujus individua sub una collectione comprehendi nequeunt. — Insuper quaeritur c) de magnitudinis infinitae possibilitate.

DE NUMERO INFINITO.

Thesis 22. Repugnat numerus categorematicus infinitus existentium et possibilem, simultaneorum et successorum.

143. PROB. I^m ARG. *Ex conceptu numeri uti augmenti est capax.* Illud non est categorematicus infinitus quo majus in eodem ordine haberi potest. Atqui quovis numero major in eodem ordine haberi potest, seu cuivis multitudini numeratae addi possunt individua. Ergo.

Prob. Min. Quivis numerus constat determinatis unitatibus. Atqui huic quod constat determinatis unitatibus addi possunt individua. Ergo.

II^m ARG. *Ex conceptu numeri ut decrementi est capax.*

Si numerus actu infinitus haberi potest, saltem cogitatione quaedam individua ab eo separari possunt; reliquum vero erit numerus vel infinitus actu vel finitus. Atqui quidquid dixeris, argumentabimur. Ergo.

Prob. 1^a pars Min. Si reliqua multitudo est infinita, datur in eodem ordine infinitum infinito majus, quod est inconveniens.

Prob. 2^a pars Min. Si reliqua multitudo est finita, per additionem finiti evadet infinita, quod iterum est inconveniens.

III^m ARG. *Ex variis absurdis* quae ex sententia opposita pullulant, et apud cl. Pesch luculenter exponuntur (1).

1. Sit multitudo infinita hominum : « Detur porro singulis aureus unus et cogantur deinde omnes ut suum quisque aureum in unum conferant cumulum. Quo facto, poteruntne singuli ex illo cumulo decem aureos sibi arripere? Non poterunt, quia tot sunt aurei quot sunt homines. Et tamen poterunt, quia numerus infinitus exhauriri non potest. »

2. « Sint duae lineae infinitae quae ex uno centro profectae in diversas abeant partes, angulo sexaginta graduum inter se sejunctae. Quae quo longius a centro protrahuntur, eo majore intervallo sejungentur. Itaque in partibus exterioribus inter se distabunt metris numero infinitis. Jam post unumquodque metrum ducatur linea transversalis. Prima unum metrum erit longa, secunda duo, tertia tria, et ita deinceps. Erit profecto una illarum transversalium finitarum ultima, post quam infinitae incipient. Prima autem infinitarum ultimam finitam uno tantum metro excedit, et nihilominus infinita est. »

DE MULTITUDINE INFINITA.

Thesis 23. Repugnat multitudo categorematicus infinita existentium, sive simultanee dicantur existere sive successive.

144. I^a PARS. *Repugnat multitudo actu infinita simultanee existentium.* — De multitudo possibilem mox dicetur.

PROB. I^m ARG. Repugnat numerus categorematicus infinitus. Atqui existentium multitudo actu infinita constitueret numerum actu infinitum. Ergo.

Prob. Min. Talis enim multitudo constaret rebus quae essent vel fuissent actu, actualitate non tantum extrinseca sed et intrinseca. Sed multitudo talium est mensurabilis, adeoque numerus. Ergo.

II^m ARG. Illa multitudo non est infinita quae augmenti et decrementi est capax in eodem ordine. Atqui quaevis multitudo existentium est capax augmenti et decrementi in eodem ordine. Ergo nulla existentium multitudo est infinita.

(1) *Inst. phil. nat.* L. 2. disp. 4. sect. 1. p. 457.

III^m ARG. Consequerentur eadem absurda de quibus actum est. Sic. v. g. si actu haberi posset multitudo infinita, exhausta esset omnipotentia divina in hoc ordine, cum multitudo infinita augeri non possit in eodem ordine. Atqui hoc implicat. Ergo.

145. II^a PARS. *Repugnat multitudo actu infinita successive existentium.*

PROB. I^m ARG. Dari non potest multitudo infinita actu simultanee existentium. Atqui haec dari posset, si possibilis esset multitudo actu infinita successive existentium. Ergo.

Prob. Min. Deus efficere potuisset ut singula ex entibus quae successive existerunt, permansissent in essendo, adeoque constituerent multitudinem simultanee existentium. Ergo si una multitudo potest esse infinita, altera etiam potest.

II^m ARG. Circa successive existentia arguitur uti circa simultanee existentia. Eo quod singula actu aliquando existerunt, constituunt multitudinem actuaalem. Haec autem finita esse non potest. Posito autem eam esse infinitam, cogitatione saltem quaedam individua ab ea separari possunt. Reliqua multitudo est aut finita aut infinita. Atqui quidquid dicatur, fluunt inconuenientia. Ergo.

146. DICES : In tantum foret certum dari non posse multitudinem infinitam successive existentium, in quantum dari non possent duo infinita in eodem ordine, quorum unum foret altero majus. Atqui de ratione multitudinis infinitae non est ut in eodem ordine non possit haberi multitudo major; sive dari potest infinitum infinito majus. De ratione enim multitudinis simpliciter infinitae est non habere neque primum neque ultimum, de ratione multitudinis infinitae secundum quid est carere sive primo sive ultimo.

Resp. Conc. Maj. Neg. Min. Etenim a) infinitum conuenienter definitur « id quo majus haberi nequit in eodem ordine. » Nam opponitur finito; finitum vero est id quod limitem habet; jam vero si haberetur multitudo major quam ea quae supponitur infinita, excessus majoris multitudinis esset limes respectu multitudinis minoris. Quomodo igitur haec esse potest infinita?

b) Eo quod datur multitudo major, ea quae est minor habet primum; Deus enim utramque multitudinem cernere potest,

easque inter se comparare; videt unam excedere alteram; sed ubi incipit excessus alterius, ibi incipit, sive initium habet, multitudo minor. Ergo definitio ab adversariis proposita incidit in definitionem quam impugnant.

147. Scholion. *De multitudine possibilium et de cognitione divina eorum quae sunt syncategorematicae infinita.*

Essentia divina, cum infinita sit, ad extra imitabilis est modis infinite diversis et proinde species diversae seu essentiae sunt infinite multae; cum insuper Dei potentia sit infinita, singulorum specierum individua possibilium sunt infinite multa. — Repugnat tamen omnia possibilium collective ad existentiam traduci, siquidem secus haberetur multitudo existentium actu infinita, et exhauriretur omnipotentia divina. Quare in ordine reali non existit nisi multitudo syncategorematicae infinita.

Datur adhuc aliud infinitum potentia. — Anima enim, quae exordium existentiae sumpsit, finem non est sumptura; hinc dies quos est victura, pariterque actus quos per aeternitatem est elicitura, sunt syncategorematicae infiniti.

Jamvero Deus ab aeterno contemplatur non tantum ea quae sunt et quae erunt, sed etiam videt singulas species possibilium, singula individua possibilium, singulos dies quos anima vivet et quorum numerus nunquam actu erit completus. — Cum igitur sint obiective praesentia intellectui divino, videntur sic constituere multitudines. — Circa illa sequentia dicere iuvat :

1. Species possibilium, uti intellectui divino substant, non constituunt *numerum* seu *multitudinem numeratam*. Idem dicendum est de individuis possibilibus, de duratione animae, deque actibus ipsius. — Ratio est tum quia apta non sunt ut in unam collectionem congregentur; tum quia reguntur assignari collectionem ultra quam Deus alia individua creare non possit, vel ultra quam aliae species non sint possibilium.

2. Constituunt *multitudinem* infinitam, nam Deus ea cognoscit ut *multa* et ut *infinita*.

3. Utrum haec multitudo possibilium, etc., prout divino intellectui substat, dicenda sit infinita *categorematicae* an *syncategorematicae*, disputant auctores :

Alii affirmant eam esse *categorematicae* infinitam. Rationes

afferunt duas : a) omnia simul videntur ; b) si omnia illa quae simul cognoscuntur, simul *essent in re*, essent *multitudo categorematice infinita* ; sed eadem est infinitas in ordine ideali, quae est in ordine reali.

Alii vero negant, quia, ut ait Suarezius (1) : « Illa multitudo quamvis simul cognita, talem habitudinem habet ad suam existentiam, ut *ex intrinseca natura petat non posse exhaustiri cum fit* ; unde in sua intrinseca ratione includit hanc velut impotentialitatem, ut semper scilicet aliquid illius restat efficiendum. Et in hac potentialitate consistit ratio infiniti syncategorematicae. »

CONCLUSIO. Nihil obstare videtur quin admittatur multitudinem possibilium, prouti ad eam terminatur cognitio divina, esse *categorematice infinitam* ; haec vero infinitas habetur non quidem actualitate *intrinseca*, h. e. infinitas multitudinis non exurgit ex partibus actualis, sed habetur actualitate *extrinseca* multitudini, seu exurgit ex actualitate scientiae divinae.

DE MAGNITUDE ACTU INFINITA.

Thesis 24. Repugnat magnitudo categorematice infinita.

148. PROB. I^m ARG. Illud non est categorematice infinitum, quod augmenti et decrementi est capax in eodem ordine. Atqui quaevis magnitudo seu moles in eodem ordine est capax augmenti et decrementi. Ergo.

Prob. Min. Eo modo qui supra propositus est.

II^m ARG. Ex absurdis. Si linea infinita daretur, a puncto determinato quaedam puncta finite distarent, quaedam infinite ; et proin fieret in aliquo puncto transitus a distantia finita ad infinitam. Atqui hoc dici nequit. Secus enim duo finita infinitum aequarent et illud exhaustirent. Ergo.

(1) In. 3. p. D. Th. d. 26. s. 4. n. 11-15.

ARTICULUS II.

DE NECESSARIO ET DE CONTINGENTE.

149. Contingens. Varie potest describi : a) id cuius essentia per se indifferens est ad existendum vel non ; b) id quod potest existere et non existere ; c) id quod non in se sed in alio habet rationem sufficientem adaequatam cur sit. — *Necessarium* supra est explicatum. n. 16.

Quaestio. Quaeritur quisnam ordo detur inter contingens et necessarium. Asserunt Ontologistae et Cartesiani necessarium prius concipi ; id negant scholastici.

Thesis 25. In ordine logico contingens necessario prius est ; in ordine vero ontologico necessarium contingenti prius est.

150. I^a PARS. PROB. Illud est altero prius in ordine logico quod prius cognoscitur et deducit in cognitionem alterius. Atqui contingens prius cognoscitur quam necessarium et in istius cognitionem deducit. Ergo.

Prob. Min. Creata prius cognoscuntur et manuducunt in cognitionem Dei, uti ostenditur in Theodicea. Atqui res creatae sunt contingentes, imo ratione contingentiae mentem in cognitionem Dei ducunt ; solus vero Deus est necessarius. Ergo.

151. II^a PARS. PROB. Contingens non habet in se rationem sufficientem suae existentiae ; ergo hanc rationem habet in altero circa quod redit quaestio. Cum abiri non possit in infinitum in serie causarum per se subordinatarum, deveniendum est ad ens necessarium, quod sit ratio sufficiens entis contingentis (Cfr. Theol. nat.).

ARTICULUS III.

DE ORDINE.

152. Definitio. Vi conceptus vulgaris, ut res dicantur habere ordinem, duo requiruntur : a) ut relationem habeant sive inter se, sive ad aliud : sic varii libri quibus bibliotheca constat,

relationem inter se habent ratione aequalitatis inaequalitatisque, in ratione magnitudinis, antiquitatis; sic omnis homo eam habet ad Deum relationem ut omnes actiones suas ad eum debeat referre. — b) Ut res actionesque disponantur modo consentaneo his relationibus. — Quare rite definitur ordo : *apta dispositio plurium in unum.*

OBSERVA. Ordo a S. Augustino definitur : parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio. — Etiam definitur : plurium dispositio secundum aliquam eorum relationem. — Unitas in multitudine et varietate.

153. Divisio ordinis. Diversae divisiones tradi possunt : a) ratione *materiae* ordinis; b) ratione *formae* seu *ordinationis* plurium; c) ratione *unius* ad quod plura ordinantur, seu ratione finis in quem ordinantur. — Tot enim diversi ordines esse possunt quot haberi possunt fines. Finis vero potest esse adaequate distinctus ab ordinatis, vel inadaequate distinctus; potest esse efficiendus vel consequendus; rursus potest haberi finis proximus ordinatorum, intermedius et ultimus; possunt haberi fines coordinati et subordinati. — De finibus ordinibusque ordinatis et subordinatis potissimum tractant tum Cosmologia, tum Theodicea ubi demonstratur existentia Dei ex ordine mundi. Quare a pluribus circa haec dicendis abstinemus.

Rursus ordines dividi possunt ratione relationum quae inter plura vigent, et fundamenti relationum; hinc datur ordo rationis et ordo realis, ordo similitudinis, aequalitatis, et dependentiae, ordo essentialis et accidentalis.

Brevitatis causa praetermittimus has divisiones, ut nonnisi ordines magis consuetos describamus.

1. Ordo est *simplex* vel *compositus* prout res ordinatae relatione una vel multiplici inter se devinciuntur.

2. Ordo est *staticus* vel *dynamicus* prout res ipsae vel operationes ad aliquid ordinantur.

3. Ordo est *essentialis* et *immutabilis* vel *mutabilis* et *artificialis*, prout relationes ex rerum essentiis emergunt (qualis est ordo moralis), vel earum existentia aliquatenus a libera voluntate determinatur (quales sunt multi ordines sociales).

4. Ordo realis est : a) vel *symmetricus*, si res disponuntur

secundum relationem aequalitatis vel inaequalitatis : talis ordo exsurgit ex libris bibliothecae secundum magnitudinem dispositis; — b) vel *harmonicus*, si res disponuntur secundum similitudinem vel dissimilitudinem; — c) vel *finalis*, si disponuntur ut per operationes finis aliquis obtineatur.

154. Principia de ordine. Ordine possunt instrui res intellectuales, morales, corporeae. Patet solum ens intelligens esse causam ordinis in actibus cognitionis et moribus.

Quoad res físicas : 1. *Solum ens intelligens est causa per se* : a) ordinis essentialis rebus seu ordinis qui exsurgit ex rerum essentiis; β) ordinis accidentalis, h. e. ordinis qui in rebus essentialiter iisdem manentibus potuisset non haberi, qualis habetur inter varia corpora mundi.

2. *Per accidens tantum ens non intelligens potest esse causa alicujus ordinis.* — At impossibile est, saltem moraliter, ut sine intelligentia existat ordo qui ex pluribus elementis constet, vel qui sit perdurans. — Cujusnam ordinis ens non intelligens *absolute* causa esse non possit, neque per se neque per accidens, examinatur in Theodicea, eo loco quo ex ordine mundano demonstratur existere ens a se intelligens.

ARTICULUS IV.

DE PULCHRO.

155. A. PULCHRUM, vi conceptus vulgaris, non dicitur nisi id quod placet, in cuius contemplatione animus quiescit. Pulchrum habetur in rebus naturalibus, et in artefactis.

1. *In naturalibus* invenitur : a) *In sensibilibus*, h. e. in rebus quae per sensus apprehenduntur : sic totus mundus aspectabilis dicitur pulcher; pariter animalia dicuntur pulchra ratione coloris, cantus, staturae, molis; pariter plantae, mineralia; imo ruina aliqua dicitur pulchra. — b) *In suprasensibilibus* seu *spiritualibus* : sic Deus, angeli, animae, virtus, scientia, praeclare gesta, dicuntur pulchra.

2. *Inter artefacta*, pulchra dicuntur a) ea quae imitantur res

pulchras ordinis naturae : sic habetur pulchrum in re litterarum, in re musicae, in pictura; b) ea quae coordinant res naturales : sic habetur pulchrum aedificium, etc.

B. GUSTUS est qualitas qua de pulchro iudicatur. Gustus est pravus vel rectus, prout recte iudicatur vel secus.

C. AESTHETICUS est ars tradens regulas pulchri, h. e. normas per quas de pulchro est iudicandum, et quibus artefacta conformia sint oportet ut pulchra sint. Hae regulae se extendunt ad litteras, ad picturam, ad musicam, ad architecturam, etc.

Quaestiones. De pulchro quaeruntur duo : a) NUM PULCHRUM SIT OBJECTIVUM. Cujus quaestionis sensus est : Utrum *res ipsae ex natura sua* ad complacentiam moveant; an haec complacentia sit *pure subjectiva, arbitraria*, ex educatione, ex consuetudine aut ex praedicio orta. — b) Quomodo pulchrum definiatur.

Assertum. PULCHRUM EST OBJECTIVUM.

156. PROB. 1. Multae res ex suapte natura natae sunt complacentiam in animo gignere. Sic aedificium, pro varietate aptaque partium dispositione, colore, mole, etc., hanc complacentiam determinare valet; pariter determinatur colorum dispositione et varietate in tabella picta, dispositione membrorum corporis humani, variis sonis concentus musici, etc.

2. Ex consensu hominum qui se prodit : a) eo quod exstant certae leges aestheticae; b) quod ii quibus placet id quod ceteris displicet, dicuntur habere gustum depravatum; c) quod multi artifices ob opera sua sibi promittunt aeternam famam.

157. DEFINITIO ESSENTIALIS PULCHRI.

Ut definitio essentialis pulchri condatur, imprimis investiganda sunt quaenam, omnium consensu, dicantur pulchra; quo stabilito, vel descenditur ab ente donec deveniatur ad complexum notarum qui omni et soli pulchro conveniat, vel inspicitur id quod est commune omni pulchro et ob quod singula dicuntur pulchra. Igitur quae definitio pulchri non conveniret uni ex iis quae, omnibus consentientibus, pulchra sunt dicenda, haec, utpote non omni definito conveniens, tanquam falsa erit rejicienda. — Superius enumerata sunt varia quae vocantur pulchra.

Sententiae. Duplex potissimum traditur pulchri definitio :

158. 1^a est S. Aug. Pulchrum definitur : *Splendor ordinis.*

Contra illam definitionem fortassis haud immerito sequens movetur objectio : Illa definitio pulchri est prava quae non convenit naturae divinae, siquidem Deus omnium consensu dicitur formaliter pulcher, haud secus ac dicitur justus, clemens, sapiens. Atqui splendor ordinis non convenit naturae divinae. Ergo. — *Prob. Min.* Nulla perfectio mixta convenit Deo; atqui splendor ordinis, de natura praedicatus, est perfectio mixta. Ergo. — *Prob. Min.* Splendor ordinis exurgit vel ex eo quod res pulchra habet partes inter quas exstat ordo cui inest splendor, vel ex eo quod haec res ordinatur ad aliud ordinatione splendida; atqui utrumque est perfectio mixta.

159. DICES. 1. In divina natura tres subsistunt personae inter quas ineffabilis exstat ordo. Ergo definitio pulchri a S. Augustino tradita Deo convenit.

RESP. Non sola revelatione notum nobis est Deum esse pulchrum; unde recta non est definitio pulchri quae Deo non convenit, nisi uti revelatione cognoscitur esse trinus personis.

DICES. 2. Deus est causa efficiens, exemplar, fundamentum omnium earum rerum in quibus habetur splendor ordinis. Ergo de Deo praedicari potest definitio, « *splendor ordinis.* »

RESP. *Conc. Ant. Dist. Cons.* Ergo splendor ordinis convenit Deo *formaliter-eminenter, Neg.; causaliter, fundamentaliter, exemplariter, Conc.* Jamvero oportet ut ipsa definitio formaliter sumpta conveniat Deo, licet res definita excellentius Deo insit. Quo enim modo Deus praedicatur formaliter unus, verus, bonus, eodem modo dicitur esse pulcher.

160. 2^a definitio est Platonis : Pulchrum est *Splendor veri.* Per verum intelligitur tum summa veritas, sive Deus, tum imitatio essentiae divinae, quae primario vera dicitur ob perfectam sui conformitatem cum idea archetypa Dei. Talis imitatio dicitur pulchra si splendor aliquis haud ei deest. — Si res creata est composita, splendor veri habebitur in ea, si inter partes ejus habetur ordo cui insit splendor.

Patet definitionem Platonis optime Deo convenire; videtur etiam convenire omni definito creato. S. Augustinus non tradit notionem pulchri communem omnibus absolute individuis pulchris, sed videtur coarctanda ejus definitio ad pulchrum creatum aut ad solum pulchrum corporeum.